

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 2

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 2. – 828 с.

ISBN 978-617-8263-40-9

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У другому томі збірника відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-40-9 (т. 2)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

Аналіз санкції ч. 1 ст. 125 КК України «Умисне легке тілесне ушкодження» (карається штрафом до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк до двохсот годин, або виправними роботами на строк до одного року) дає можливість зробити висновок, що це саме кримінальний проступок. Таким чином, за вчинення саме кримінального проступку щодо особи застосовано обмежувальні заходи. Враховуючи природу обмежувальних заходів, та те, що вони застосовують одночасно з призначенням покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, або звільненням від кримінальної відповідальності чи покарання, цілком виправданим є їх застосування за вчинення як злочинів, так і кримінальних проступків.

Враховуючи зазначене, вважаємо, що формулювання в законодавстві «злочин пов'язаний з домашнім насильством» є недоліком законодавчої техніки, а тому в КК України та КПК України повинні бути внесені зміни в частині уніфікації підходу та передбачення у всіх випадках формулювання «кримінальне правопорушення пов'язане з домашнім насильством». В свою чергу, такі зміни приведуть у відповідність законодавство та існуючу судову практику.

Список використаних джерел:

1. Кваліфікація та основи методики розслідування домашнього насильства : навчальний посібник / С. Романцова, Н. Устрицька, І. Гловюк та ін. ; за ред. І. Гловюк, Н. Лащук, С. Романцової. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 404 с.
2. Вирок Очаківського міськрайонного суду Миколаївської області від 11 березня 2020 року у справі № 483/1562/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88129436>

Ключові слова: насильство, домашнє насильство, кримінальне правопорушення пов'язане з домашнім насильством.

Key words: violence, domestic violence, criminal offence related to domestic violence.

ТАВЛУЙ ОЛЕНА ВІКТОРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри кримінального права,
кандидат юридичних наук*

ВИКОНАННЯ ОBOB'ЯЗКУ ЩOДО ЗАХИСТУ ВІТЧИЗНИ, НЕЗАЛЕЖНОСТІ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ЦІЛНОСТІ УКРАЇНИ ЯК ОБСТАВИНА, ЩO ВИКЛЮЧАЄ ПРОТИПРАВНІСТЬ ДІЯННЯ

В умовах триваючої збройної агресії російської федерації проти України, надзвичайно актуальними постають питання кримінально-правової охорони суспільних відносин щодо порядку несення або проходження військової служби.

У той же час постають питання щодо захисту прав громадян нашої держави, у тому числі основоположних прав на життя, здоров'я, честі та гідності, захист права власності від посягань зі сторони агресора.

15 березня 2022 року було прийнято Закон України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України та інших законодавчих актів України щодо визначення обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння та забезпечують бойовий імунітет в умовах дії воєнного стану». У відповідності до даного Закону, Кримінальний кодекс України було доповнено ст. 43-1 [1].

Частина перша статті 43-1 Кримінального кодексу України передбачає положення, що «не є кримінальним правопорушенням діяння (дія або бездіяльність), вчинене в умовах воєнного стану або в період збройного конфлікту та спрямоване на відсіч та стримування збройної агресії Російської Федерації або агресії іншої країни, якщо це заподіяло шкоду життю або здоров'ю особи, яка здійснює таку агресію, або заподіяло шкоду правоохоронюваним інтересам, за відсутності ознак катування чи застосування засобів ведення війни, заборонених міжнародним правом, інших порушень законів та звичаїв війни, що передбачені міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України» [2].

Таким чином, дана кримінально-правова норма діє лише в умовах воєнного стану або в період збройного конфлікту.

У Законі України «Про правовий режим військового стану» закріплено визначення в ст. 1: «Воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою обмеження конституційних прав і свобод людини й громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень».

Період збройного конфлікту відповідно до Інструкції «Про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних силах України» поділяється на міжнародний збройний конфлікт – будь-яке зіткнення між двома або більше державами із застосуванням збройних сил; неміжнародний (внутрішній) збройний конфлікт (збройний конфлікт не міжнародного характеру) – тривалі та інтенсивні збройні зіткнення на території держави між урядовими збройними силами й організованими збройними формуваннями або між організованими збройними формуваннями [3, с. 32].

Частина друга статті 43-1 ККУ сформульована, як «кожна особа має право на захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України незалежно від можливості уникнення зіткнення, заподіяння

шкоди або звернення за допомогою до інших осіб чи органів державної влади, Збройних Сил України». Погоджуюсь з іншими науковцями, що у відповідності до статті 65 Конституції України, захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, шанування її державних символів є обов'язком громадян України.

Разом з тим, потрібно взяти до уваги Закон України «Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України» від 03.03.2022 р. № 2114-IX, що набув чинності 07.03.2022 р., де зазначено: «Констатуючи акт збройної агресії російської федерації проти суверенітету України, беручи до уваги прагнення цивільних осіб до активної участі в національному спротиві, прагнучи захистити життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку людини як найвищу соціальну цінність, відповідно до положення ч.1 ст.65 Конституції України, згідно з якою захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України є обов'язком громадян України, Верховна Рада України ухвалила цей Закон» [4].

Частина четверта статті 43-1 Кримінального кодексу України, передбачає, що не вважається виконанням обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України діяння (дія або бездіяльність), спрямоване на відсіч та стримування збройної агресії Російської Федерації або агресії іншої країни, яке явно не відповідає небезпечності агресії або обставинці відсічі та стримування, не було необхідним для досягнення значної суспільно корисної мети у конкретній ситуації та створило загрозу для життя інших людей або загрозу екологічної катастрофи чи настання інших надзвичайних подій більшого масштабу.

Під час запровадження воєнного стану та тих подій, які відбуваються до кримінального законодавства було внесено значну кількість змін. Дана кримінально-правова норма спрямована на захист Вітчизни, її незалежності та територіальної цілісності від посягань з боку агресора під час дії воєнного стану чи збройного конфлікту.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Кримінального кодексу України та інших законодавчих актів України щодо визначення обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння та забезпечують бойовий імунітет в умовах дії воєнного стану : Закон України від 15.03.2022 року № 2124-IX. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2124-20>
2. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14?find=1&text=колабор#w1_1
3. Корабель М. Г. Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння: виконання обов'язку щодо захисту Вітчизни, Незалежності та територіальної цілісності / М. Г. Корабель // Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «ПРАВО». 2022. Випуск 36. С. 31–37.

4. Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України : Закон України від 03.03.2022 р. № 2114-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2114-20>

Ключові слова: військовий стан, збройний конфлікт, незалежність, кримінальна відповідальність.

Key words: military camp armed conflict, independence, criminal liability.

ТИМОФЄЄВА ЛІЛІЯ ЮРІЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри кримінального права,
кандидат юридичних наук, адвокат*

ПРОПОРЦІЙНІСТЬ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВИКРАДЕННЯ МАЙНА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

З 2014 року триває війна з боку російської федерації проти України. 24 лютого 2022 року відбулось повномасштабне вторгнення та розпочались активні військові дії на всій території України.

Окремі аспекти проблематики кваліфікації злочинів та протидії їх вчиненню в умовах воєнного стану вже досліджується багатьма вченими та науковцями, зокрема: Ю. В. Бауліним, Н. О. Гуторовою, Л. М. Демидовою, М. М. Гнатовським, В. О. Навроцьким, Ю. А. Пономаренко, Н. А. Савіною, Є. Л. Стрельцовим, В. О. Туляковим, М. І. Хавронюком, А. В. Харитоновою та ін. Разом з тим, враховуючи події, які відбуваються в Україні вона продовжує бути актуальною. Зокрема постає питання щодо пропорційності кримінальної відповідальності за викрадення майна в умовах воєнного стану.

Згідно із Законом «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за мародерство» № 2117-IX від 03.03.2022 р. до деяких статей КК внесено кваліфікуючі ознаки «в умовах воєнного або надзвичайного стану». Це зокрема стосується вчинення крадіжок (ч. 4 ст. 185 КК), грабежів (ч. 4 ст. 186 КК), вчинення розбою (ч. 4 ст. 187 КК), вимагання (ч. 4 ст. 189 КК), вчинення привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ч. 4 ст. 191 КК) та ін.

Це суперечить назві закону «щодо посилення відповідальності за мародерство». Адже в ньому йдеться не тільки про мародерство, а також про загально кримінальні правопорушення проти власності, але «в умовах воєнного або надзвичайного стану». В багатьох інтернет-джерелах та пресі крадіжки під час війни висвітлюються як «мародерство». Мародерство передбачено ст. 432 КК. Стаття передбачає кримінальну відповідальність за викрадення на полі бою речей, що знаходяться при вбитих чи поранених. Якщо викрадення не пов'язано з полем бою, то викрадення розглядається як правопорушення проти власності. До статті 432 КК також були внесені зміни, пов'язані

Kuzmin Eduard Eduardovich A few thoughts on 'internationality' of Ukrainian Criminal Law	213
Мусиченко Ольга Михайлівна Кримінальна відповідальність за незаконне використання гуманітарної допомоги	215
Попович Олена Василівна Вчинення домашнього насильства щодо дитини як ознака, що кваліфікує злочин	219
Степаненко Оксана Василівна Кримінальні правопорушення, пов'язані з домашнім насильством	223
Тавлуй Олена Вікторівна Виконання обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України як обставина, що виключає протиправність діяння	226
Тімофєєва Лілія Юріївна Пропорційність кримінальної відповідальності за викрадення майна в умовах воєнного стану.	229
Хімченко Світлана Анатоліївна Кримінально-правова охорона лікарської таємниці	231
Чугуніков Ігор Іванович Повторність як форма множинності у проєкті нового КК України	235
Drobchak Alla Leonidivna, Protasov Evgeny Leonidovich Ukraine's criminal law system faces significant challenges to combat crime and ensure justice	239
Дорошенко Костянтин Костянтинович Представництво в суді без повноважень та надмірний формалізм	242
Лещенко Андрій Вікторович Актуальні проблеми покарання за катування	245
Малишева Марина Валеріївна Кримінально-правова характеристика потерпілого у кримінальному правопорушенні, передбаченому ст. 142 КК України «Незаконне проведення дослідів над людиною».	248
Мальцев Максим Вікторович Зарубіжний досвід забезпечення безпеки при виконанні робіт з підвищеною небезпекою.	251
Мустафаєва Анна Іванівна Кримінально-правова охорона ембріона за зарубіжним законодавством	254
Нековаль Єгор Ігорович Суб'єкт кримінального правопорушення, передбаченого ст. 160 КК України	256